

ПРОБЛЕМА ОБ'ЄКТНОСТІ АУТСОРСИНГОВИХ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКО- ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. *Розвиток ринкових відносин посприяв забезпеченню економічно ефективних управлінських та організаційних схем, які застосовуються іноземними суб'єктами, у вітчизняній економіці. Аутсорсинг впливає на різні процеси, у тому числі і на економічні та політичні чинники, та представляє собою сукупність механізмів, які направлені на передачу підприємством окремих процесів і функцій іншій організації, яка має високу кваліфікацію у сфері поставлених завдань. Аутсорсинг сприяє підвищенню конкурентоспроможності ринкових відносин, оскільки спрямований на зменшення витрат, формування гнучкості динамічного середовища, забезпечення високої якості продуктів, уникнення або зниження рівня ризиків. Тому основна мета роботи полягає в аналізі проблеми об'єктивності аутсорсингових відносин у системі економічної та господарсько-правової політики держави. Для досягнення поставленої мети було використано методи аналізу, порівняння, узагальнення для конкретизації результатів дослідження. У роботі проаналізовано визначення зовнішньоекономічної, інвестиційної, інноваційної політики держави. Автором встановлено, що в контексті проблеми державної господарсько-правової політики аутсорсинг має дуалістичних характер. Виявлено, що використання аутсорсингу дозволяє виконувати одночасно кілька функцій і розмежувати їх інколи дуже важко або взагалі неможливо. Також аутсорсингові відносини можуть активізувати процес експорту, що забезпечить зростання податкових надходжень до бюджетів. Наведено аргументи щодо доцільності розгляду аутсорсингових відносин як інструменту вирішення проблем та завдань публічного характеру, а також становлення їх об'єктом зовнішньоекономічної, інвестиційної та інноваційної політики держави.*

Ключові слова: зовнішньоекономічна політика, інноваційна політика, державний суверенітет, іноземний інвестор, диверсифікація експорту.

Kateryna S. Kosinova

Department of Economic Law
Yaroslav Mudryi National Law University
Kharkiv, Ukraine

THE PROBLEM OF THE OBJECTIVITY OF OUTSOURCING RELATIONSHIP IN THE SYSTEM OF THE ECONOMIC AND BUSINESS-LEGAL POLICY OF THE STATE

Abstract. *The development of market relations has contributed to the provision of cost-effective management and organisational schemes that are used by foreign entities in the domestic economy. Outsourcing affects various processes, including economic and political factors, and*

represents a set of mechanisms that are aimed at transferring the company's individual processes and functions to another organisation with high qualifications in the field of set tasks. Outsourcing contributes to improving the competitiveness of market relations, since it is aimed at reducing costs, creating a flexible dynamic environment, ensuring high quality of products, avoiding or reducing risks. Therefore, the main purpose of the work is to analyse the problem of the objectivity of outsourcing relations in the system of economic and economic and legal policy of the state. To achieve the purpose, methods of analysis, comparison, generalisation were used in order to specify the results of the study. The work analyses the definition of foreign economic, investment, innovation policy of the state. The author has established that in the context of the problem of state economic-legal policy outsourcing is dualistic in nature. It has been revealed that using outsourcing allows performing several functions simultaneously and sometimes it is very difficult or impossible to delineate them. Also, outsourcing relations can intensify the export process, which will increase the tax revenues to the budgets. The arguments about the expediency of considering outsourcing relations as an instrument for solving problems and tasks of a public nature, as well as their development as an object of foreign economic, investment and innovation policy of the state are presented.

Keywords: foreign economic policy, innovation policy, state sovereignty, foreign investor, diversification of exports.

ВСТУП

На сьогодні в Україні досить гострим постає питання щодо пошуків способів вирішення публічних проблем, таких як безробіття, низький технологічний рівень підприємств, низька потужність виробництва, недостатність стабільних економічних зв'язків із міжнародними партнерами приватного сектору, що дають можливість розвиватися підприємствам, а як наслідок, і забезпечують більші надходження в бюджет тощо.

О. Швердіна виокремлює серед основних напрямів інвестиційної діяльності такі: підвищення державної підтримки непривабливих для приватного інвестора, але стратегічно важливих для країни, інфраструктурних об'єктів, від яких залежить стійке функціонування всього національного господарства, інноваційно-технічний розвиток галузей, а також проектів, що забезпечують екологічну безпеку; спрямованість інвестиційної діяльності державного сектору економіки на вирішення пріоритетних завдань соціально-економічної політики; підвищення інвестиційної привабливості [1].

Крім того, доцільно навести думку О. Чувардинського, який зазначає, що вітчизняну економіку важливо адаптувати до тенденцій та закономірностей світового господарства через те, що існує недосконала структура експортно-імпортних потоків, оскільки в експорті переважно сировинна група товарів, а в імпорті – кінцева продукція споживчого призначення, відсутнє чітко визначене та ефективне законодавство, а також високий рівень податкового навантаження на експортну продукцію [2].

Тобто на сьогодні в юридичній науці також констатується факт недостатності інновацій у виробничій сфері, а також й необхідність внесення змін в ім-

портно-експортну сферу шляхом диверсифікації експорту, а також орієнтування на експорт саме кінцевої продукції, у той же час імпорту сировинної групи товарів. Сьогодні в приватному секторі все частіше підприємства звертаються до аутсорсингу як ефективного засобу оптимізації витрат, а також й отримання замовлень від іноземних компаній.

Проте ані в юридичній, ані в економічній літературі науковці переважно не розглядають аутсорсинг як потужний інструмент розвитку національної економіки, вирішення проблем публічного характеру та задоволення публічного інтересу, а також виходу на світовий ринок, акцентуючи увагу лише на тому, що аутсорсинг застосовується для оптимізації витрат та створення можливостей для концентрації зусиль на більш важливих завданнях менеджменту (С. Єфімова, Н. Коник, С. Ритик, Т. Пешкова).

Проте враховуючи той факт, що будівництво та розвиток аутсорсингових відносин, що виникають між іноземними потужними суб'єктами господарювання (транснаціональні компанії, далі – ТНК) та українськими підприємства, створюють реальні можливості залучення інвестицій та інновацій у держави, розвиток вітчизняного виробництва за рахунок отримання замовлень, а надалі й включення у виробничі ланцюги іноземних ТНК.

А тому, якщо застосування аутсорсингу дасть можливість знайти вихід на світовий ринок, а також вирішити проблеми публічного характеру, то аутсорсинг має стати предметом політики держави, обґрунтування чого й буде здійснено в цій статті.

Отже, метою статті є обґрунтування необхідності становлення аутсорсингових відносин об'єктом економічної та господарсько-правової політики держави.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для всебічного обґрунтування та дослідження аутсорсингових відносин у контексті розгляду їх як об'єкту політики держави було здійснено аналіз таких понять, як політика держави, господарсько-правова політика держави, економічна політика держави, інноваційна, інвестиційна та зовнішньоекономічна політика держави. Для цього було проаналізовано літературу, наукові статті та чинні нормативно-правові акти, зокрема Конституцію України, Господарський кодекс України, Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні», Постанову ВРУ «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України», Закон України «Про Кабінет Міністрів України», Закон України «Про державно-приватне партнерство», Розпорядження КМУ «Про схвалення Експортної стратегії України («дорожньої карти» стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021».

У ході дослідження було встановлено неоднозначність підходів до визначення вищезазначених понять, а також прогалини в законодавстві щодо здійснення політики державою за різними напрямками.

Крім того, за результатами попередніх досліджень було встановлено факт неоднозначності визначення аутсорсингових відносин як в юридичній, так і в економічній літературі, а також й відсутність відповідних положень у законодавстві України. У більшості випадків у юридичній науці аутсорсинг ототожнюють із договорами підряду, виконання робіт чи надання послуг [3–6]. У той же час в економічній літературі більше уваги приділяється сутності аутсорсингу, а саме передачі функцій на виконання однією компанією іншій. На жаль, інші переваги застосування аутсорсингу, у першу чергу публічного характеру, ігноруються науковцями, а як наслідок, й законодавцем, утрачаючи можливість розвитку національної економіки та залучення інвестицій у державу.

При написанні цієї статті використані такі методи, як метод системно-функціонального аналізу при аналізі різновидів політики держави, її види та складові. По-друге, формально-логічний метод застосовувався при аналізі нормативно-правових актів, що регулюють здійснення державної політики, принципи, сфери. Крім того, були використані методи аналізу та синтезу, формально-юридичний, а також діалектичний.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДИСКУСІЯ

2.1. Аналіз визначення політики держави

Перш за все необхідно проаналізувати, що являє собою політика держави. Отже, наприклад, деякі вчені вважають, що державна політика – це відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювані безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства».

Інші вчені аналізують це поняття з боку її реалізації. Наприклад, О. Рудік і Т. Брус обґрунтовують, що державна політика являє собою відносно стабільну, організовану та цілеспрямовану діяльність уряду стосовно певного предмета чи проблеми, яка здійснюється ним безпосередньо або через уповноважених агентів впливає на життя суспільства [7]. Є також й інший підхід, який зводиться до того, що державну політику потрібно розглядати як комплексне явище, яке включає в себе три основні компоненти. Такими компонентами виступають формування державної політики, прийняття стратегічних та оперативно-тактичних рішень та безпосередньо реалізація такої політики. І. Кресіна розуміє державну політику як систему цілеспрямованих заходів, які ставлять за мету розв'язання тих чи інших суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни, специфікою якої є те, що вона реалізовується через владні структури, які мають повноваження монопольного права держави на законний примус [8]. Д. Задихайло виокремлює в змісті державної політики 2 аспекти, а саме інформаційний продукт, що містить певну концепцію державного управління у визначеній сфері суспільних відносин. Крім того, зазначено, що такий продукт

має отримати необхідну форму і відповідати визначеним критеріям якості та правилам організації змісту, що дозволяє використовувати такий продукт як відносно стандартизований інструмент управління. Другим аспектом державної політики є достатньо автономний та специфічний тип управлінських відносин, що утворюється в процесі створення такого інформаційного продукту і тим паче його практичної реалізації, а також контролю ефективності відповідного управлінського впливу, слід визнати, що формування та узгодження змісту державної політики [9].

Із вищезазначеного можна зробити висновок про те, що державна політика являє собою досить складне явище, що немає однозначного визначення серед науковців. Проте, беручи до уваги різні підходи до розуміння державної політики, її можна визначити як складну за своєю структурою діяльність органів державної влади, що спрямована на розв'язання різноманітних проблем, що виникають у суспільстві, забезпечення стабільного економічного, конституційного та правового ладу держави, що ґрунтується на єдиних методах, цілях та принципах.

2.2. Аналіз поняття зовнішньоекономічної політики держави як складової економічної політики держави

У свою чергу політику держави можна поділити на правову та економічну. В економічній складовій можна також виокремити такі основні напрями, як зовнішньоекономічна, інноваційна та інвестиційна політики. Відповідно до ч. 1 ст. 10 ГК України встановлено, що основними напрямками економічної політики, що визначаються державою, є структурно-галузева політика, спрямована на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення. Одними з основних складових такої політики, які необхідно підкреслити в контексті розгляду застосування аутсорсингу з метою розвитку національної економіки, є промислово-аграрна політика, розвиток якої по суті впливає на рівень розвитку національної економіки в цілому.

Отже, розглядаючи кожен аспект економічної політики, слід проаналізувати підходи до визначення зовнішньоекономічної політики держави.

Серед науковців, наприклад, Л. Пісьмаченко аналізує зовнішньоекономічну політику з точки зору діяльності державних законодавчих та виконавчих органів, спрямовану на формування ефективних економічних відносин держави на міжнародній арені [10]. О. Гребельник визначає зовнішньоекономічну політику як «сукупність цілеспрямованих державних заходів щодо реалізації економічного потенціалу країни на зовнішньому ринку та задоволення власних потреб за рахунок товарів і послуг іноземного виробника» [11]. О. Борисенко зазначає,

що зовнішньоекономічна політика держави – це цілеспрямована діяльність щодо здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави через застосування механізмів державного управління, що спрямована на ефективне співробітництво в системі світового господарства з дотриманням національних економічних інтересів і безпеки громадян, передбачає послідовність, економічну самостійність і державний суверенітет України та гарантує динамічний розвиток економіки і зростання добробуту народу [12].

Ускладнює чіткість визначення відсутність відповідного положення в законодавстві. На сьогодні чинним нормативно-правовим актом, що регулює відносини у зовнішньоекономічній сфері, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», який регулює діяльність окремих суб'єктів, повністю залишаючи поза увагою напрями, методи, способи реалізації зовнішньоекономічної діяльності держави. Конституція України також установлює загальні положення стосовно напрямів зовнішньоекономічної діяльності. А саме ст. 18 Основного Закону встановлює, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права.

2.3. Аналіз поняття інвестиційної політики держави як складової економічної політики держави

Розглядаючи, інвестиційну політику держави, необхідно з'ясувати її сутність та навести теоретичні визначення. Наприклад, У. Водянов говорить про те, що державна інвестиційна політика являє собою складову фінансової політики та напрям економічної політики, що здійснюється державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій, джерел отримання інвестиційних ресурсів, напрямів їхнього використання. У той же час М. Кондрашова розглядає інвестиційну політику через складову економічної політики, що здійснюється державою у вигляді становлення структури та масштабів інвестицій і напрямів їхнього використання [13]. В. Пшенична характеризує державну інвестиційну політику як механізм, який є складовою економічної політики держави, що передбачає дію економічних інструментів, які забезпечують вплив на інвестиційний процес, у рамках чинних нормативно-правових актів країни, з метою досягнення соціального та економічного ефектів, при урахуванні ресурсних та інституційних обмежень [14]. В. Кухар дав визначення інвестиційній політиці як системній і цілеспрямованій діяльності компетентних державних органів зі створення та реалізації спеціального алгоритму заходів, із метою активізації або гальмування параметрів функціонування інвестиційного ринку або окремих його сегментів, за допомогою формування відповідного за змістом нормативно-правового забезпечення інвестиційних відносин, застосован-

ня необхідних засобів їх державного регулювання та прямої участі держави як суб'єкта зазначених відносин, що базуються на закріпленій у державній програмі інвестиційного розвитку узгодженій моделі такого ринку [15].

Якщо звернутися до законодавства України, то визначення інвестиційної політики держави взагалі не визначено. Зокрема, основними нормативно-правовими актами, що регулюють інвестиційну сферу є Господарський кодекс України, Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні». Проте всі ці Закони регулюють відносини безпосередньо між сторонами, не стосуючись при цьому державної політики, що є основним чинником створення відповідних умов для залучення іноземних інвестицій.

Проте, виходячи із теоретичних підходів до визначення, можна зробити висновок про те, що сутністю інвестиційної політики держави є цілеспрямована та системна діяльність держави в особі уповноважених органів, що спрямована на коригування, стимулювання чи гальмування інвестиційного ринку держави, що здійснюється за допомогою методів, способів та засобів, що передбачені у відповідних нормативно-правових актах.

2.4. Аналіз поняття інноваційної політики як складової економічно політики держави

Переходячи до інноваційної політики слід зазначити, що під даним поняттям розуміють окремий напрям економічної політики держави, у рамках якої розробляється та реалізується комплексна система заходів державного регулювання зі стимулювання, планування, управління, підтримання та контролю за інноваційними процесами, що мають місце в науково-технічній, виробничій та інших сферах соціально-економічного життя країни [16].

Важливість правильно розробленої інноваційної політики підтверджується відповідними положеннями чинних нормативно-правових актів. Наприклад, відповідно до Постанови ВРУ «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України» від 13.07.1999 р. науково-технологічний та інноваційний розвиток є невід'ємною складовою частиною задоволення широкого комплексу національних інтересів держави, що реальну незалежність і безпеку мають лише країни, здатні забезпечувати оволодіння новими знаннями та ефективно їх використання. Тому однією з основ Концепції є віднесення збереження та підвищення якості науково-технологічного потенціалу до пріоритетних національних інтересів України.

Крім того, в цій Концепції також визначено й основні цілі науково-технологічного та інноваційного розвитку, якими є технологічне переобладнання і структурна перебудова виробництва з метою нарощування випуску товарів, конкурентоспроможних на світовому і внутрішньому ринках; збільшення екс-

портного потенціалу за рахунок наукоємних галузей виробництва, зменшення залежності економіки України від імпорту.

Крім того, один із пріоритетних напрямів у виробничій сфері визначено впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проєктів, реалізація яких може забезпечити якнайшвидшу віддачу і започаткувати прогресивні зміни в структурі виробництва і тенденціях його розвитку.

Цікавим є також той момент, що навіть у Концепції встановлено можливість використання засобів щодо сприяння відповідним підприємства розробляти інновації, а також упроваджувати їх у свою діяльність. А саме в Концепції зазначена необхідність застосування пільг для всього циклу інноваційного процесу від фундаментальних досліджень до впровадження у виробництво за умов використання інновацій для збільшення обсягу та підвищення якості виробленої продукції.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що одним із пріоритетних завдань держави також й на сьогодні залишаються сприяння інноваційному розвитку, впровадження нових технологій у виробництво, переобладнання виробництва тощо.

2.5. Аналіз поняття правової політики як складової політики держави

Важливим моментом є те, що економічна політика не може бути реалізована за відсутності відповідних господарсько-правових засобів її реалізації. Відповідно до ст. 1 Конституції Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Відповідно до ст. 9 Основного Закону правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Такої ж позиції дотримується й Д. Задихайло, зазначаючи, що механізм формування та реалізації економічної політики (як і політики держави взагалі) має отримати правову форму функціонуючого суспільно-політичного механізму, в основі якого лежить специфічна діяльність держави, що має відбуватися згідно з вимогами ст. 19 Конституції України щодо законних підстав, повноважень та способів [9].

Відповідно до Великої української юридичної енциклопедії господарсько-правова політика держави є складовою її правової політики, має на меті ефективну реалізацію цілей та завдань державної економічної політики через здійснення прямого впливу на нормотворчі та правозастосовчі процеси у сфері господарювання шляхом інкорпорації до змісту господарського виробництва необхідних і достатніх для цього господарсько-правових засобів, форм та механізмів регулювання господарських відносин [17]. Господарсько-правова

політика є структурованою, як й економічна політика, оскільки фактично охоплює об'єкти економічної політики, проте відрізняється своїм інструментарієм здійснення та впливу на відповідні об'єкти.

Якщо звернутися до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. № 794-VII, то можливо зробити висновок про те, що цей Закон у контексті повноважень КМУ пов'язує правову політику в основному із забезпеченням прав, свобод та інтересів людини та громадянина, забезпеченням захисту від протиправних посягань. Проте такий підхід є не зовсім правильним, оскільки правова політика опосередковує всі види політики держави, надаючи їм правовий характер. Це пов'язано з тим, що перед здійсненням будь-якого виду політики державою, відповідні положення мають бути зафіксовані на законодавчому рівні. Саме тому господарсько-правова та економічна політики перебувають між собою в нерозривному зв'язку.

Виходячи із наведених положень можна зробити висновок про те, що державна політика включає в себе дві основні складові – правову та економічну політику, які є невід'ємними одна від одної, оскільки економічна сфера визначає зміст правової політики, у той же час правова політика забезпечує закріплення правових засобів реалізації економічної політики держави. А тому об'єкти економічної політики держави є одночасно й об'єктами господарсько-правової політики.

2.6. Аутсорсингові відносини як об'єкт господарсько-правової політики держави

Аналізуючи безпосередньо аутсорсингові відносини в контексті проблеми державної господарсько-правової політики необхідно зазначити, що аутсорсинг має дуалістичний характер, оскільки, з одного боку, ми його розуміємо як об'єкт економічної політики держави. У цьому контексті аутсорсинг постає як форма виробничої кооперації, тип приватного партнерства, формами якого є спільна інвестиційна діяльність, у тому числі через створення пайових інвестиційних фондів, та франчайзингові відносини [18]. З іншого – інструмент інвестиційної, інноваційної, зовнішньоекономічної політики держави, за допомогою якого можуть досягатися різні цілі щодо розвитку національної економіки.

Крім того, з точки зору об'єкта господарсько-правової політики, необхідно зазначити, що ми можемо розглядати аутсорсинг як юридичний та економічний феномен і як тип економічних, господарських відносин, і як юридичний факт, і як засіб зміцнення національної економіки та завдання в інвестиційній та інноваційній сфері. Саме тому аутсорсингові відносини мають стати окремим спеціальним об'єктом регулювання в тому числі і з позицій застосування засобів державної допомоги і навіть спеціальних правових режимів господарювання. А тому важливе значення має правильне та комплексне формування державної політики з метою приваблення іноземних інвесторів, а потім й стимулювання аутсорсингових відносин.

Крім іншого, автор пропонує розглядати аутсорсинг із іноземними ТНК (чи іншими потужними виробниками) з точки зору міжнародної кооперації та приватного партнерства. Тому доцільно навести визначення міжнародної кооперації, що зазначено в ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. Отже, міжнародною кооперацією є взаємодія двох або більше суб'єктів господарської діяльності, серед яких хоча б один є іноземним, при якій здійснюється спільна розробка або спільне виробництво, спільна реалізація кінцевої продукції та інших товарів на основі спеціалізації у виробництві проміжної продукції (деталей, вузлів, матеріалів, а також устаткування, що використовується в комплексних поставках) або спеціалізації на окремих технологічних стадіях (функціях) науково-дослідних робіт, виробництва та реалізації з координацією відповідних програм господарської діяльності.

Аналізуючи наведене визначення, можна зробити висновок про те, що основними ознаками міжнародної кооперації є, по-перше, наявність двох чи більше суб'єктів господарювання, один із яких є іноземним; по-друге, сутністю такої кооперації є спільна розробка чи виробництво, реалізації кінцевої продукції; по-третє, в основі такої взаємодії лежить наявність спеціалізації у виробництві проміжної, а не кінцевої продукції.

У свою чергу, якщо аналізувати відносини виробничого аутсорсингу із іноземною ТНК, то можна дійти висновку, що обидві форми взаємодії мають схожі риси. Наприклад, як і в міжнародній кооперації, в аутсорсингових відносинах, що виникають на мегарівні, обов'язковим є іноземний суб'єкт господарювання – іноземна ТНК. По-друге, відносини виробничого аутсорсингу також передбачають розробку та виробництво продукції, що здійснюється фактично спільно із компанією-замовником. Це пояснюється тим, що для виробництва належної та якісної продукції компанія-замовник може передавати обладнання, розробки, технології, промислові зразки тощо. Тобто обидві сторони зацікавлені у створенні належного продукту: для аутсорсера – з метою встановити довготривалі аутсорсингові відносини із компанією-замовником, а для компанії-замовника не втратити свою ділову репутацію та підвищити прибуток від продажу такої продукції. По-третє, одним із чинників, що стимулює компанію-замовника вступити в аутсорсингові відносини є саме спеціалізація аутсорсера на виробництві тієї чи іншої продукції. Саме з метою отримання більш якісної продукції з одночасним зменшенням її собівартості за рахунок більш дешевої робочої сили, більш меншого податкового навантаження підприємства передають на виконання різні виробничі вузли. Основною відмінністю між міжнародною кооперацією та аутсорсинговими відносинами виробничого характеру є те, що останні не передбачають спільної реалізації кінцевої продукції. Проте враховуючи вищенаведене можна говорити про те, що аутсорсингові відносини є специфічною формою міжнародної кооперації та мають бути

об'єктом зовнішньоекономічної політики держави, що, у свою чергу, тягне за собою питання щодо застосування різних методів та форм їх стимулювання.

Тому зі змісту вищезазначеної статті та Закону України «Про державно-приватне партнерство» можна дійти висновку про те, що є необхідність у виокремленні в системі господарських відносин понять «приватного партнерства» та «кооперації» як тісної взаємодії суб'єктів господарювання. Саме ці поняття є доцільними при аналізі аутсорсингових відносин.

Але слід зазначити, що не всім аутсорсинговим відносинам слід надавати державну допомогу чи іншим чином стимулювати, оскільки такий підхід призведе до порушення конституційного принципу рівності суб'єктів господарювання. А тому існує необхідність у виокремленні відповідних критеріїв щодо виокремлення аутсорсингових відносин, важливих із точки зору публічного інтересу, а згодом й надання їм державної допомоги або встановлення спеціальних правових режимів із метою їх стимулювання. У такому разі всі суб'єкти господарювання будуть рівними, але в межах цих критеріїв.

Як було зазначено в попередньому розділі, визначення таких відносин має здійснюватися за спеціально розробленими державою критеріями з точки зору їх важливості для держави. На думку автора, такими критеріями можуть бути наявність договору між українським підприємством та іноземною ТНК (чи іншим потужним суб'єктом), довготривалість співробітництва, наявність інноваційного та/або інвестиційного аспекту, замовлення компанії-замовника становить не менше 1/3 збуту української компанії-виконавця. Тобто аутсорсер стає достатньо залежним від замовника, а тому держава має підтримувати такого суб'єкта господарювання з метою якісного виконання ним переданих функцій на замовлення. Важливим є також й те, що аутсорсингові відносини можуть мати мультиплікаційний ефект, що дозволяє стимулювати розвиток одразу декількох підприємств, із якими співпрацює аутсорсер.

Потрібно врахувати й інтенсивність розвитку аутсорсингових відносин. Оскільки такі відносини можуть ґрунтуватися лише на договорі, або може бути наявний інвестиційний або/та інноваційний компонент, а також може бути й корпоративна основа, що надає аутсорсинговим відносинам між компанією-замовником та аутсорсером найбільш тісний зв'язок, що аналізувалося в попередніх дослідженнях.

Розвиток таких відносин може відбуватися поступово від договірної основи до корпоративної. Важливо, що у випадку виникнення корпоративного аспекту державі для того, щоб зберегти доступ до інновацій, технологій, комерційної таємниці компанії-замовника, необхідно перешкоджати отриманню компанією-замовником 100% акцій українського підприємства із визначенням того чи іншого розміру долі іноземного інвестора.

Таким чином, можна зробити висновок, що кожен етап розвитку аутсорсингових відносин, особливо з іноземними потужними виробниками глобального

рівня, має свої особливості. У зв'язку з цим державна політика має бути спрямована на розроблення тих засобів стимулювання та підтримки, які є доречними для кожного етапу.

Важливість державної підтримки аутсорсингових відносин пояснюється також й тим, що відповідно до Розпорядження КМУ від 27.12.2017 р. № 1017-р «Про схвалення Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017–2021 роки» метою Стратегії є перехід України до експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку й успішного виходу на світові ринки. Для реалізації Стратегії необхідно визначити такі стратегічні цілі розвитку торгівлі України на наступні п'ять років: створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту; розвиток послуг з підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств, зокрема малих та середніх; удосконалення навичок і компетенцій підприємств, зокрема малих та середніх (підприємництва), необхідних для участі в міжнародній торгівлі.

Отже, підсумовуючи, для держави є вкрай необхідним вихід українських підприємств на світовий ринок, залучення інновацій, розвиток підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності, а також збільшення експорту української продукції.

Для ринкової економіки визначальними є стабільні економічні зв'язки, результатом яких є випуск спільної продукції світового класу на постійній основі. У зв'язку з цим аутсорсингові відносини претендують отримати своє місце в системі господарських відносин та отримати від законодавця забезпечення стабільності та зростання за умови збереження конкурентного характеру ринкових відносин в цілому. Це пов'язано з тим, що стабільність та розвиток аутсорсингових відносин набуває значення публічного інтересу в економічній сфері. Тому аутсорсингові відносини за наявності відповідних критеріїв є різновидом міжнародної виробничої кооперації та приватного партнерства як особливих типів господарського партнерства.

У такому разі аутсорсингові відносини з іноземними ТНК є одним із ефективних засобів та способів вирішити такі завдання. Крім того, аутсорсингові відносини, що мають інвестиційний та інноваційний компоненти передбачають імпорту обладнання, деталей, технологій тощо саме для вироблення продукції. Тобто, отримуючи замовлення українське підприємство, виробляє продукт, збільшує додаткову вартість продукції, яку потім експортує компанії-замовнику. Навіть це дозволяє диверсифікувати експорт, оскільки може йтися про виробництво такої продукції, яка взагалі не вироблялася на території України.

Щодо досягнення цілей залучення інвестицій та інновацій, то також аутсорсингові відносини дозволяють вирішити такі завдання, оскільки аутсорсингові відносини можуть передбачати передання інвестицій аутсорсеру, наприклад,

обладнання, створення підприємства, надання фінансової допомоги, а також й передачу ноу-хау, технологій, інших аспектів комерційної таємниці. Таким чином, українські підприємства отримують можливість виробляти абсолютно нову для них продукцію із застосуванням інновацій та експортувати її.

ВИСНОВКИ

Політика держава має складну структуру, основними компонентами якої є економічна та господарсько-правова політики. У свою чергу, в межах економічної політики може бути виокремлено такі напрямки політики, як зовнішньоекономічна, інвестиційна та інноваційна політики.

Аутсорсингові відносини мають системоутворюючий характер для економічного комплексу. Оскільки саме від розвитку таких відносин буде залежати стан національної економіки, конкурентоспроможність українських підприємств, можливість доступу до інновацій, світового ринку тощо. Їх розвиток становить публічний інтерес в економічній сфері. Крім того, такі відносини можна розглядати як своєрідний тип міжнародної кооперації, тип партнерства, формами якого є спільна інвестиційна діяльність, у тому числі через створення пайових інвестиційних фондів, та франчайзингові відносини.

Оскільки вони являють собою стійкі довготривалі відносини двох чи більше суб'єктів господарювання, у процесі розвитку яких може відбуватися передача інвестицій інноваційного характеру, обладнання, забезпечення навчання тощо з метою виробництва якісної продукції. А також може відбуватися придбання корпоративного пакету аутсорсера для зміцнення таких відносин.

Крім іншого, аутсорсингові відносини здатні активізувати процес експорту, мати мультиплікаційний ефект, оскільки здатні залучити інші підприємства, продукція яких буде необхідна аутсорсеру для виконання переданою компанією-виконавцем функції чи бізнес-процесу та забезпечити зростання податкових надходжень до бюджетів.

Ураховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що аутсорсингові відносини дозволяють вирішити задачі, що стоять перед державою в зовнішньоекономічній, інноваційній та інвестиційній сферах. Саме тому автор вважає, що такі відносини мають бути об'єктом державної політики, що буде спрямована на їх стимулювання та розвиток. Аутсорсингові відносини мають отримати предметне та детальне господарсько-правове законодавче забезпечення. Усе це дозволяє ставити питання про доцільність створення спеціальних режимів для таких відносин із метою їх стимулювання та розвитку, також задоволення публічних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Шeverдіна О. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики [Електронний ресурс] / О. Шeverдіна. – Режим доступу: <http://ifs.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/08.pdf>.

- [2] Чувардинський О. Зовнішня політика України в умовах світової економічної інтеграції й глобалізації / О. Чувардинський // Економіка та держава. – 2006. – № 2. – С. 36–39.
- [3] Johansson T. The relationship between supplier control and competition in public sector outsourcing / T. Johansson, S. Siverbo // *Financial Accountability and Management*. – 2018. – Vol. 34. – No. 3. – P. 268–287.
- [4] Benitez J. Impact of information technology infrastructure flexibility on mergers and acquisitions / J. Benitez, G. Ray, J. Henseler // *MIS Quarterly: Management Information Systems*. – 2018. – Vol. 42. – No. 1. – P. 25–43.
- [5] Ibrahim S. E. Opportunism and the dynamics of strategic outsourcing relationships / S. E. Ibrahim, K. F. M. Altafawi // *Journal of Global Operations and Strategic Sourcing*. – 2018. – Vol. 11. – No. 2. – P. 224–249.
- [6] Drahokoupil J. Outsourcing, offshoring and the deconstruction of employment: New and old challenges // *The Deconstruction of Employment as a Political Question: 'Employment' as a Floating Signifier* / J. Drahokoupil, B. Fabo. – Basingstoke: Palgrave Macmillan. – 2018. – P. 33–61.
- [7] Ребкало В. А. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні : навч. посіб. / В. А. Ребкало. – Київ : Вид-во НАДУ. – 2000. – 232 с.
- [8] Кресіна І. О. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні: до 15-ї річниці незалежності України / І. О. Кресіна. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – 2006. – 304 с.
- [9] Задихайло Д. В. Економічна політика держави в системі правового і законодавчого забезпечення / Д. В. Задихайло // *Вісн. Нац. акад. прав. наук України*. – Харків : Право. – 2013. – № 3. – С. 214–221.
- [10] Письмаченко Л. М. Державне управління зовнішньоторгівельною діяльністю в Україні: регулювання та контроль / Л. М. Письмаченко. – Донецьк : Юго-Восток, Лтд, 2008. – 366 с.
- [11] Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності / О. П. Гребельник. – Київ : Центр навч. літ., 2004. – 384 с.
- [12] Борисенко О. Сутність зовнішньоекономічної політики та її вплив на розвиток національного господарства / О. Борисенко // *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. – 2011. – № 1. – С. 120–126.
- [13] Кондрашова М. В. Теоретичні основи формування державної інвестиційної політики на рівні регіону / М. В. Кондрашова // *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. – 2008. – № 2. – 118–121.
- [14] Пшенична В. П. Розвиток механізму реалізації державної інвестиційної політики України : дис. ... канд. економ. наук : 08.00.03 / Пшенична В. П. – Донецьк, 2011. – 205 с.
- [15] Кухар В. І. Господарсько-правове забезпечення державної інвестиційної політики в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Кухар Володимир Володимирович ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2008. – 20 с.
- [16] Атаманова Ю. Є. Основні проблеми системного господарсько-правового регулювання відносин в інноваційній сфері : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Атаманова Юлія Євгенівна. – Харків, 2009. – 37 с.
- [17] Тацій В. Я. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 15 / В. Я. Тацій. – Харків : Право, 2016. – 201 с.

- [18] How manufacturers' long-term orientation toward suppliers influences outsourcing performance / G. Lee, G.-C. Shin, D. W. Hwang et al. // *Industrial Marketing Management*. – 2018. – Vol. 74. – P. 288–297.

REFERENCES

- [1] Sheverdina, O. (2012). Investment policy of Ukraine as object of the state economic policy. *Public Management: Theory and Practice*, 4. Retrieved from <http://ifs.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/08.pdf>.
- [2] Chuvardynskiy, O. (2006). Foreign policy of Ukraine in the conditions of world economic integration and globalization. *Economy and State*, 2, 36–39.
- [3] Johansson, T., & Siverbo, S. (2018). The relationship between supplier control and competition in public sector outsourcing. *Financial Accountability and Management*, 34(3), 268–287.
- [4] Benitez, J., Ray, G., & Henseler, J. (2018). Impact of information technology infrastructure flexibility on mergers and acquisitions. *MIS Quarterly: Management Information Systems*, 42(1), 25–43.
- [5] Ibrahim, S. E., & Altahawi, K. F. M. (2018). Opportunism and the dynamics of strategic outsourcing relationships. *Journal of Global Operations and Strategic Sourcing*, 11(2), 224–249.
- [6] Drahokoupil, J., & Fabo, B. (2018). Outsourcing, offshoring and the deconstruction of employment: New and old challenges. In *The Deconstruction of Employment as a Political Question: 'Employment' as a Floating Signifier* (pp. 33–61). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- [7] Rebkalo, V. A. (Eds.). (2000). *State policy: The analysis and mechanisms of its introduction in Ukraine*. Kiev: NAGU Publishing House.
- [8] Kresina, I. O. (Eds.). (2006). *Policy, the law and the power in the context of transformational processes in Ukraine: till 15th anniversary of independence of Ukraine*. Kiev: V. M. Koretsky Institute of state and Law National Academy of Sciences of Ukraine.
- [9] Zadykhaylo, D. V. (2013). Economic policy of the state in the system of law and legislative support. *Journal of the National Academy of law Sciences of Ukraine*, 3, 214–221.
- [10] Pisjmachenko, L. M. (2008). *Public administration by the foreign trade activity in Ukraine: regulation and control*. Donetsk: Southeast, Ltd.
- [11] Ghrebeljnyk, O. P. (2004). *Bases of foreign economic activity*. Kiev: Center of Educational Literature.
- [12] Borysenko, O. (2011). Essence of the external economic policy and its influence on development of national economy. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 1, 120–126.
- [13] Kondrashova, M. V. (2008). Theoretical bases of formation of the state investment policy at the level of the region. *State and Regions. Series: Public Administration*, 2, 118–121.
- [14] Pshenychna, V. P. (2011). *Development of the mechanism of realization of the state investment policy of Ukraine* (Candidate dissertation, Donetsk State University of Management, Donetsk, Ukraine).
- [15] Kukhar, V. I. (2008). *Economic law ensuring the state investment policy in Ukraine* (Candidate thesis, aroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine).
- [16] Atamanova, Ju. Je. (2009). *The main problems of system economic and law regulation of the relations in the innovative sphere* (Candidate thesis, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine).

- [17] Tacij, V. Ja. (Eds.). (2019). *Great Ukrainian law encyclopedia*: in 20 Vol. Kharkiv: Pravo, Vol. 15: Economic Law.
- [18] Lee, G., Shin, G.-C., Hwang, D. W., Kuper, P., & Kang, M. (2018). How manufacturers' long-term orientation toward suppliers influences outsourcing performance. *Industrial Marketing Management*, 74, 288–297.

Катерина Станіславівна Косінова

Аспірант кафедри господарського права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
61024, вул. Пушкінська, 77, Харків, Україна

Kateryna S. Kosinova

Postgraduate Student
Department of Economic Law
Yaroslav Mudryi National Law University
61024, 77 Pushkinskaya Str., Ukraine, Kharkiv

Рекомендоване цитування: Косінова К. С. Проблема об'єктності аутсорсингових відносин у системі економічної та господарсько-правової політики держави / К. С. Косінова // Вісн. Нац. акад. прав. наук України. – 2019. – Т. 26, № 2. – С. 172–187.

Suggested Citation: Kosinova, K. S. (2018). The problem of the objectivity of outsourcing relationship in the system of the economic and business-legal policy of the state. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 26 (2), 172–187.

Стаття надійшла / Submitted: 15/03/2019
Доопрацьовано / Revised: 29/04/2019
Схвалено до друку / Accepted: 20/06/2019